Suomen ympäristökeskus SYKE
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

13.6.2022 SYKE/2022/1116

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Viite: Lausuntopyyntö 3.6.2022

U 45/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi otsonikerrosta heikentävistä aineista (otsoniasetus)

Suomen ympäristökeskuksen kirjallinen asiantuntijalausunto

Suomen ympäristökeskus (SYKE) kiittää mahdollisuudesta lausua ympäristövaliokunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi otsonikerrosta heikentävistä aineista (otsoniasetus). SYKE toimii EU:n otsoniasetuksen mukaisena toimivaltaisena viranomaisena ja osallistuu otsonikerroksen suojelua koskevaan kansainvälisen ja EU-tason säätelyn valmisteluun yhdessä ympäristöministeriön kanssa.

Otsoniasetuksen uusimisella turvataan otsonikerroksen suojelua ja torjutaan ilmastonmuutosta. SYKE pitää otsoniasetuksen uusimista kannatettavana ja yhtyy valtioneuvoston kantaan.

Otsonikerroksen suojelu on kansainvälisen ympäristönsuojelun menestystarina

Maapallon yläilmakehässä sijaitseva otsonikerros suojaa maapalloa auringon haitalliselta UV-säteilyltä, joka aiheuttaa ihosyöpiä ja silmäsairauksia ja on haitallista mm. kasveille. 1970-luvulla havaittiin, että ihmisten tuottamat kemikaalit tuhoavat otsonikerrosta. Otsonikerroksen suojelu on kansainvälisen ympäristönsuojelun menestystarina. Otsonikerrosta suojellaan kahdella kansainvälisellä sopimuksella. Wienin sopimus raamittaa otsonikerroksen tilan seuraamiseen liittyvää tieteellistä ja teknistä yhteistyötä, ja Montrealin pöytäkirja rajoittaa otsonikerrosta heikentävien aineiden valmistusta, kulutusta ja kauppaa. Kaikki maailman valtiot ovat sitoutuneet otsonikerroksen suojeluun. Montrealin pöytäkirjan avulla on onnistuttu vähentämään voimakkaasti otsonikerrosta heikentävien aineiden päästöjä, minkä vuoksi kloorin ja bromin pitoisuudet yläilmakehässä ovat alkaneet vähitellen laskea. Pitoisuuksien laskun seurauksena on saatu viitteitä siitä, että otsonikerros olisi toipumassa. Otsonikerrosta heikentävät aineet ovat myös erittäin voimakkaita kasvihuonekaasuja, joten samalla on ehkäisty myös ilmastonmuutosta. EU-lainsäädännöllä toimeenpannaan Montrealin pöytäkirjan velvoitteita EU-maissa.

EU:n otsoniasetuksen uusiminen

EU:n nykyisellä otsoniasetuksella (1005/2009) kielletään otsonikerrosta heikentävien aineiden valmistus, maahantuonti, käyttö ja vienti joitain erityisiä poikkeuksia lukuun ottamatta. Asetus on toiminut hyvin, ja otsonikerrosta heikentävien aineiden käyttö on erittäin vähäistä. Asetukseen ei ehdoteta merkittäviä muutoksia. Uusimisen tavoitteena on vähentää edelleen otsonikerrosta heikentävien aineiden päästöjä, parantaa raportointia, seurantaa ja valvontaa ja tarkentaa asetustekstiä joiltain osin. Asetukseen ehdotetaan joitain muutoksia otsonikerrosta heikentävien aineiden jätekäsittelyä koskien. SYKE pitää ehdotuksia kannatettavana päästöjen vähentämiseksi. Säätelyn yksityiskohtia on tarpeen tarkastella vielä neuvottelujen aikana käytännön toimeenpanon näkökulmasta ja varmistaa yhteensopivuus muun EU-lainsäädännön kanssa (esim. jätteitä koskeva säätely).

Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo.syke@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5
www.syke.fi

Toimeenpanon ja valvonnan vaatimat resurssit

Ehdotettu F-kaasuja ja otsonikerrosta heikentäviä aineita koskevan valvonnan tehostaminen ja viranomaisyhteistyön lisääminen sekä kansallisella että EU-tasolla veisi viranomaisresursseja nykyistä enemmän. Suomen ympäristökeskukselle arvioidaan aiheutuvan molempien asetusten toimeenpanosta ja valvonnasta yhteensä noin 8 henkilötyökuukauden lisäresurssitarpeet vuosittain, ja lisäksi valvonnan vaatiman laboratorioanalyysikapasiteetin kehittämiseen noin 85 000 euron ja 3,5 henkilötyökuukauden kertaluontoiset kulut.

Lausunnon on laatinut ylitarkastaja Nufar Finel. Lausunnon valmisteluun ovat lisäksi osallistuneet projektipäällikkö Tapio Reinikainen, tutkija Annika Johansson, kehittämispäällikkö Ari Nissinen ja ryhmäpäällikkö Timo Jouttijärvi.

Tiedoksi Suomen ympäristökeskuksen kirjaamo